

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.428/2021/4.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Osztovits András előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: Dr. Ravasz László ügyvéd

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: Szabó Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szabó Tamás ügyvéd)

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Győri Ítélőtábla Pf.II.20.058/2021/6. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Veszprémi Törvényszék 3.P.20.563/2020/14/I. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet – a felülvizsgálattal támadott részében – hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 254.000 (kétszázötvennégyezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy a felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 3.317.100 (hárommillió-háromszáztizenhétezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] 2008. április 25-én az alperes átadta a felperesnek a „Tájékoztató a R..... B..... deviza alapú lakossági hiteleinek árfolyam és egyéb kockázatairól” elnevezésű iratot, amely egyebek mellett tartalmazta, hogy a jelen kamatviszonyok között a CHF, illetve az EURO devizanemben fennálló tartozás után fizetendő hiteldíj (kamat és kezelési költség) mértéke lényegesen alacsonyabb a forintban felvett kölcsönök után fizetendő hiteldíjnál. Így a fenti devizákban fennálló kölcsön után jelentősen kevesebb kamatot kell fizetni, mint egy hasonló forintban fennálló tartozás után. Külön alcím tárgyalta a deviza alapú kölcsön kockázatait, kitérve arra az esetre, ha az adós jövedelme forintban képződik és a devizában fennálló tartozásának törlesztéséhez forint jövedelméből kell gondoskodnia, azaz a devizakölcsön törlesztéséhez forintot kell a kölcsön devizanemére átváltania (konvertálnia). Rámutatott, hogy a devizában meghatározott törlesztő forintban kifejezett összegét az aktuális forint/deviza átváltási árfolyam mértéke határozza meg. Az árfolyam a devizapiaci körülmények változása miatt szinte állandóan változik hol kisebb, hol nagyobb mértékben, egy devizaegységén hol több, hol kevesebb forintot kell fizetni. A kamatkülönbözet csak a kamatperiódus ideje alatt fix, a futamidő alatt mind a forint, mind a devizakamatok változhatnak. A devizakamatok emelkedése és a forint kamatok csökkenése vagy változatlansága esetén a deviza alapú kölcsön veszíthet vonzerejéből a forint alapú kölcsönnel szemben. Példákkal illusztrálta az árfolyamkockázatot és táblázatban tért ki arra, hogy milyen árfolyamváltozás esetén éri el egy devizakölcsön törlesztőrészelete az aktuális forintkamatokkal számított forintkölcsön törlesztőrészeletének összegét. Külön grafikon mutatta meg, hogy 2007 márciusa és 2008 márciusa között miként alakult a CHF és az EURO árfolyam, utalva arra is, hogy a múltbéli adatokból a jövőre vonatkozóan nem vonható le következtetés.

[2] 2008. május 28-án a felperes „igénylőlap ingatlanfedezetes hitelekhez” elnevezésű formanyomtatványt nyújtott be az alperesnek. Ebben jelezte, hogy az igényelt kölcsön pénzneme svájci frank, igényelt összege 21.500.000 forint, futamideje 300 hónap, célja lakásfelújítás és fennálló kölcsön visszafizetése.

[3] 2008. június 23-án az alperes, mint hitelező és a felperes, mint adós jelzálogkölcsön szerződést kötött. A szerződés I.4. pontjában rögzítették, hogy függetlenül a kölcsön forint pénznemben történő visszafizetésének módjától, az alperes azt svájci frank pénznemben tartja

nyilván. A kölcsönszerződés VII.1. pontja a kölcsönszerződés felmondásának eseteit tartalmazta. Ennek értelmében az alperes a kölcsönszerződést jogosult azonnali hatállyal felmondani egyebek mellett a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 525. §-ában felsorolt bármely esetben, illetve akkor, ha az adós a kölcsönszerződés bármely rendelkezését megszegi, ideértve különösen a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségek nem vagy késedelmes teljesítését.

[4] A kölcsönszerződés VIII.6. pontja kockázatfeltáró nyilatkozatot tartalmazott, amely szerint a felperes kijelentette, hogy a kölcsönszerződéssel kapcsolatos tájékoztatást a szükséges és elégséges mértékben az alperestől megkapta, tisztában van az ügylet esetleges kockázataival, így különösen azzal, hogy az adott deviza magyar forinttal szembeni árfolyamalakulása a kölcsön forintban történő visszafizetésének terheit egyaránt növelheti és csökkentheti. A felperes az esetleges árfolyamvesztéséget is figyelembevéve képes a fizetési kötelezettségeinek maradéktalan és pontos kielégítésére. A felperes elfogadja, hogy a fentiek tekintetében az alperessel sem a szerződéskötéskor, sem a jövőben semmiféle igény támasztására nem jogosult.

[5] A kölcsönszerződés aláírásának napján a felperes közjegyzői okiratban egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tett. A közjegyzői okirat 5. oldalán rögzítette a közjegyző, hogy meggyőződött az ügyfél ügyleti képességéről, jogosultságáról, valódi szándékáról, tájékoztatta őt a jogügylet lényegéről és következményeiről, a közjegyzői okiratot pedig az ügyfél előtt felolvasta, tartalmára nézve megmagyarázta és az ügyfél kijelentette, hogy az okirat tartalma valóságos ügyleti akaratának mindenben megfelel, ezért azt a közjegyző előtt saját kezűleg jóváhagyólag aláírja.

[6] 2009. szeptember 25-én az alperes a kölcsönszerződést felmondta.

A felperes keresete és az alperes védekezése

[7] A felperes módosított keresetében elsődlegesen a kölcsönszerződés I/1., II. a)-b), IV/2. c), IV/3. és VII/1. pontjai tisztességtelenségére hivatkozással az rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján a teljes kölcsönszerződés semmisségének megállapítását és jogkövetkezményként a szerződés érvényessé nyilvánítását kérte. Arra hivatkozott, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezések nem világosak, nem egyértelműek, azok nem felelnek az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) és a Kúria joggyakorlatában kifejtett szempontoknak. Másodlagosan a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 3. § (1) bekezdése, 120. § (1) bekezdés b) pontja és 131. § (1) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, hogy a kölcsönszerződés alapján készített közjegyzői okirat nem tekinthető közokiratnak. Harmadlagosan a közjegyző által érkeztetett végrehajtási záradék kibocsátása iránti jognyilatkozat semmisségének megállapítását kérte az rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján. Negyedlegesen kérte annak megállapítását, hogy a közjegyző által közokiratba foglalt felmondás az rPtk. 4. § (4) bekezdése, 200. § (2) bekezdés 2. mondata és 209. § (2) bekezdése alapján érvénytelen.

[8] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és másodfokú ítélet

[9] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megítélése szerint nem volt megállapítható az, hogy a szerződés tartalmává vált a keresetben állított szerződési cél, emiatt a felperesnek az rPtk. 277. § (1) bekezdés a)-d) pontjaira épített érvelése nem megalapozott. Az elsőfokú bíróság szerint a perbeli árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás mindenben megfelelt az EUB C-51/17., C-118/17. és C-186/16. számú határozataiban kifejtett szempontoknak. Azok alapján a felperes felmérhette azt, hogy az árfolyamkockázatot ő viseli és annak nincs korlátja. Az elsőfokú bíróság szerint a közjegyzői okirat megfelel a közjegyzői törvényben előírt követelményeknek, arról a közjegyzőnek nem kellett tájékoztatást adnia, hogy a felperes milyen szavatossági igényekkel léphetett volna fel az alperessel szemben.

[10] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A fellebbezési indokaira tekintettel úgy ítélte: a keresetben megjelölt okokból a perbeli kölcsönszerződés érvénytelensége nem állapítható meg. Az árfolyamkockázatokkal kapcsolatos tájékoztatás adott fogyasztóra egyediesítése sem az EUB, sem a Kúria ítélkezési gyakorlatában nem jelent meg követelményként. A kölcsönszerződés VIII.6. pontja és a külön okiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozat alapján az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül a felperes számára a konkrét ügylethez kapcsolódó árfolyam- és kamatkockázat mibenléte, annak fizetési kötelezettségeire gyakorolt gazdasági hatása, illetve az, hogy a kockázatviselésnek nincs felső határa, felismerhető volt. A másodfokú bíróság utalt arra, hogy a hitelbírálat során a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 77-78. §-ában foglaltak megsértése a bírói gyakorlat szerint nem alapozza meg a szerződés érvénytelenségét. Sem a hivatkozott jogszabályi rendelkezések, sem más jogszabály nem tartalmazott az eladósodás maximális mértéke kapcsán olyan előírást, amelyet az alperes megsérthetett volna.

[11] A másodfokú bíróság megítélése szerint nem tisztességtelen a szerződés IV.2. c) pontja sem figyelemmel az EUB és az Alkotmánybíróság döntéseire, amelyek szerint nem ellentétes az uniós joggal, illetve az Alaptörvénnyel az olyan nemzeti szabályozás, amely az eladó és a fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó közokiratot elkészítő közjegyző számára lehetővé teszi, hogy az okiratot végrehajtási záradékkal is ellássa. A másodfokú bíróság szerint a felperesnek arra irányuló kereseti kérelme, hogy a kölcsönszerződést közokiratba foglaló okirat nem tekinthető közokiratnak, a Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti megállapítási keresetnek minősül, amelynek törvényi feltételei nem állnak fenn, azok közül a jogvédelmi helyzet nem állapítható meg.

[12] A másodfokú bíróság a felmondás érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset elutasítása körében is egyetértett az elsőfokú bírósággal: e körben annak volt jelentősége, hogy a több havi törlesztőrészlet elmaradása súlyos szerződésszegés, azaz a felmondás kapcsán az rPtk. 525. § (1) bekezdése e) pontja szerinti felmondási ok megvalósult. Nem volt megállapítható, hogy lehetetlenült volna a szerződés teljesíthetősége, így az ezzel összefüggő felperesi hivatkozásnak e kereset kapcsán nem volt jelentősége, a szerződés nem szűnt meg annak felmondása előtt.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[13] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a keresetének helyt adó határozat meghozatalát kérte. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet az rPtk. 209. § (1) bekezdésébe, a 6/2013. PJE III. pontjába, a 2/2014. PJE I. és III. pontjába, a 4/2021. PJE határozatába, valamint a Kúria BH2020.151., BH2020.152. és BH2021.141. és a Gfv.VII.32.256/2020/9. számú eseti döntéseiben kifejtett jogértelmezésekbe ütköző módon jogszabálysértő. Az eljáró bíróságoknak azt kellett volna vizsgálni, hogy az alperes megfelelő tájékoztatást adott-e a korlátlan árfolyamkockázat bevételezésében és kompenzálására nyújtandó, a forintkölsönöknél jelentősen alacsonyabb kamat és törlesztőrészlet konkrét feltételei tekintetében. Az alperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy egyéni megtárgyalás és ennek megfelelő tájékoztatás esetén egy átlagfogyasztó vállalta volna-e az alperes által általános szerződési feltételként rátelepített korlátlan, megfelelő kompenzáció nélküli árfolyamkockázat viselését.

[14] Utalt arra is, hogy a jogerős ítélet a Pp. 279. § (1) bekezdésébe, a Kjt. 120. § (1) bekezdésébe, 3. §-ába, 131. § (1) bekezdésébe ütköző módon állapította meg, hogy a közjegyzői okirat nem veszítette el közokirati jellegét. A közjegyző semmilyen tájékoztatást nem adott a deviza alapú szolgáltatás lényegéről, arról, hogy az alperes milyen szolgáltatást köteles nyújtani a részére a korlátlan árfolyamkockázat vállalása fejében és annak milyen következményei vannak. A közjegyző azzal a magatartásával, hogy nem tájékoztatta a felperest a jogügylet lényegéről, illetve nem tagadta meg a kölcsönszerződés közokiratba foglalását, megszegte a hivatkozott jogszabályi rendelkezéseket, így a közjegyzői okirat nem tekinthető közokiratnak.

[15] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[16] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta. Megállapította, hogy az a hivatkozott indokok alapján nem jogszabálysértő.

[17] A felperes perbelivel azonos, a 6/2013. PJE határozaton is alapuló jogi érvelése tárgya volt a Kúria előtt indult több felülvizsgálati eljárásnak is (Gfv. VI. 30.243/2021/9., Gfv.VI.30.150/2021/11., Gfv.VII.30.438/2019/13.). A Kúria Gfv.VII.30.438/2019/13. számú ítéletének indokolásából kitűnően – az adott szerződés értelmezésén túl – nem tulajdonítható magának a 6/2013. PJE határozatnak a felperes által állított tartalom a deviza alapú kölcsönszerződés esetén elfogadott szerződéses cél tekintetében. Alapvetően tehát magából a hivatkozott jogegységi határozatból sem, de a perbeli szerződés értelmezésével sem volt levezethető, hogy a szerződő felek a kölcsönkötelelemmel összefüggésben elfogadott célként, avagy az alperes kötelezettségvállalásaként – valójában a felperes teljesítésének korlátjaként – meghatározták volna a felperes által állított tartalmat: az adósnak a futamidő teljes idejére a forintkölsönök törlesztőrészletei mértékében maximált, egyben az aktuális vagyoni és jövedelmi viszonyaikhoz mérten stabilan törleszhető fizetési kötelezettségét.

[18] Az ügyben eljáró bíróságok jogszabálysértés nélkül, az irányadó bírósági gyakorlatnak megfelelően foglaltak állást a perbeli szerződésnek az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselését előíró szerződéses feltételei átláthatóságáról, amellyel a Kúria szintén egyetértett: a vizsgált tájékoztatás mindenben megfelel a 2/2014. PJE határozatban, valamint az EUB vonatkozó joggyakorlatában kifejtett szempontoknak.

[19] A Kúria figyelemmel volt a fentiekén túl arra is, hogy Jogegységi Panasz Tanácsa a 2021. november 22-én hozott és a Magyar Közlöny 2021. évi 243. számában 2021. december 28-án közzétett Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozata (a továbbiakban: JPE határozat) értelmében a 2/2014. PJE határozat 1. pontja (Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen, vagy teljesen érvénytelen) azzal a kötelező (kiegészült) értelmezéssel alkalmazható, amely szerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet (JPE határozat elvi tartalom, 34. pont).

[20] Az alperes tájékoztatója fenti elveknek való megfeleléséről a Kúria a JPE határozatot követően szintén állást foglalt már (Gfv.VI.30.225/2021/7.), amelyre tekintettel az előzőekben megjelölt egyedi ügyekben folytatott joggyakorlata a JPE határozatot követően is kötelező erejűként hivatkozható.

[21] A felperes sem a keresetében, sem a felülvizsgálati kérelmében nem hivatkozott a Kúria által korábban még nem vizsgált szempontra, amely megalapozhatta volna a kialakult joggyakorlatától való eltérést.

[22] A Kjt. 3.§ (1)-(2) bekezdései értelmében a közjegyző köteles megtagadni a közreműködését, ha az kötelességeivel nem egyeztethető össze, így különösen, ha közreműködését olyan jogügyletbe kéri, amely jogszabályba ütközik, vagy jogszabály megkerülésére irányul, illetőleg amelynek célja tiltott vagy tisztességtelen. Ha a közjegyző az eljárása során aggályos körülményt észlel, de a közreműködésének megtagadására nincs ok, köteles e körülményre a fél figyelmét felhívni és ezt az iratban feltüntetni. Ha a fél ez ellen tiltakozik, a közjegyző a közreműködését megtagadja.

[23] A Kjt. 121.§-a szerint a közjegyzői okirat elkészítésénél aggályos körülménynek kell tekinteni különösen, ha a fél a közjegyzői okiratba olyan rendelkezés felvételét kéri, amely jogvita keletkezéséhez vezethet, vagy amelynek nincs joghatása.

[24] Az idézett rendelkezésekből az a következtetés vonható le, hogy erre vonatkozó felkérés esetén a közjegyző feladata a szerződő felek megállapodásának közokiratba foglalása, a törvényesség keretei között a közjegyzői okirat elkészítése. A felperes a szerződés

tartalmát, kikötéseit kifogásolja, mindezekben azonban a felperes állapotodott meg az alperessel, a közjegyző nem szerződő fél. Az árfolyamkockázatról az alperesnek kellett tájékoztatást adnia, ez nem a közjegyző kötelessége volt. Az adott esetben az eljáró közjegyző a Kjt.-ben előírt kötelességeit teljesítette, a közvetlen végrehajtás lehetőségéről is megfelelő tartalommal tájékoztatta a szerződő feleket, így a felperest is.

[25] A Kúria mindezekre figyelemmel nem találta megállapíthatónak a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértéseket, ezért a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) és (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[26] A felülvizsgálati kérelem eredménytelensége miatt a felperes a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperes jogi képvisletével felmerült, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése, 4/A. §-a alapján a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban, áfával növelt összegben felszámított ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költséget.

[27] A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a Pp. 95. §-a és 102. § (6) bekezdése szerint az állam viseli.

[28] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson bírálta el.

[29] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[30] 1959. évi IV. törvény 209. § (1) bekezdés, 2/2014. PJE határozat, 6/2013. PJE határozat, Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozat

[31] Gfv. VI. 30.243/2021/9., Gfv.VI.30.150/2021/11., Gfv.VII.30.438/2019/13., Gfv.VI.30.225/2021/7.

A döntés elvi tartalma

[32] Akkor megfelelő tartalmú a deviza alapú kölcsönszerződésben az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a forint árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet.

Budapest, 2022. április 19.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Osztovits András s.k. előadó bíró,
Dr. Farkas Attila s.k. bíró

hitelélül:

A kiadmány

S.K.

bírósági ügyintéző